

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irena Piotrowska (spr.)
Sędziowie:	SA Jadwiga Galas SA Olga Gornowicz-Owczarek
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 2 lipca 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej w W. oraz Zakładowi (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o ustalenie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 23 listopada 2016 r., sygn. akt X GC 448/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- ustala, że nieważne jest oświadczenie woli złożone w dniu 25 września 2013 r. przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o ustanowieniu hipoteki w sumie 675.000 złotych na nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej KW nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...), celem zabezpieczenia kredytu udzielonego na podstawie umowy nr (...) z dnia 24 września 2013 r.;
- ustala, że nieważne jest oświadczenie woli złożone w dniu 24 września 2013 r. przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o udzieleniu poręczenia kredytu udzielonego na podstawie umowy nr (...) z dnia 24 września 2013 r. złożone w Oddziale (...) Banku (...) Oddział (...) w G. przy ul. (...);
- ustala, że nieważne jest oświadczenie woli złożone w dniu 24 września 2013 r. przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o poddaniu się egzekucji złożone w Oddziale (...) Banku (...) Oddział (...) w G. przy ul. (...);

4. zasądza od pozwanych (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. oraz Zakładu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz powoda kwotę 8.856 (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) złotych, w tym 1.556 złotych tytułem podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu;

5. nakazuje pobrać od pozwanych (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. oraz Zakładu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Gliwicach) kwotę 34.535 (trzydzieści cztery tysiące pięćset trzydzieści pięć) złotych tytułem nieuiszczonych opłat i wydatków, od uiszczenia których powód był zwolniony;

z tym, że wyrok w stosunku do pozwanej Zakładu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. jest wyrokiem zaocznym;

II. zasądza od pozwanych na rzecz powoda kwotę 13.284 (trzynaście tysięcy dwieście osiemdziesiąt cztery) złote, w tym 2.484 złotych tytułem podatku od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu;

III. nakazuje pobrać od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Gliwicach) kwotę 33.750 (trzydzieści trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt) złotych tytułem opłaty od apelacji, od uiszczenia której powód był zwolniony;

IV. nakazuje pobrać od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w Katowicach) kwotę 211,91 (dwieście jednaście 91/100) złotych tytułem poniesionych wydatków.

SSA Jadwiga Galas	SSA Irena Piotrowska	SSA Olga Gornowicz-Owczarek
-------------------	----------------------	-----------------------------

Sygn. akt AGa 37/18

UZASADNIENIE

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. (dalej: (...)) wniosła przeciwko pozwany (...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W. (dalej: (...)) oraz Zakładowi (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. (dalej: (...)) pozew o ustalenie, iż:

a) nieważne jest oświadczenie woli złożone przez prezesa zarządu powódki w dniu 25 września 2013 r., którego treścią było udostępnienie nieruchomości oznaczonej w Księdze Wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg Wieczystych, stanowiącej własność powódki, (...) w celu zabezpieczenia kredytu udzielonego na podstawie umowy nr (...), z powodu działania przez przedstawiciela powódki pod wpływem błędu wywołanego przez M. R. – ówczesnego prezesa zarządu (...);

a) nieważne jest oświadczenie woli złożone przez prezesa zarządu powódki o udzieleniu poręczenia kredytu udzielonego na podstawie umowy (...) złożone w dniu 24 września 2013 r. w Oddziale nr (...) (...) Banku (...) w G. przy ulicy (...), z powodu działania przedstawiciela powódki pod wpływem błędu wywołanego przez osobę trzecią, o którym to podstępnym działaniu osoby trzeciej przedstawiciele (...) posiadali wiedzę, a ponadto czynność prawna miała charakter jednostronnej czynności nieodpłatnej;

b) nieważne jest oświadczenie woli złożone przez prezesa zarządu powódki, o poddaniu się egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, w dniu 24 września 2013 r. w Oddziale nr (...) (...) Banku (...) w G. przy ulicy (...), z powodu działania przedstawiciela powódki pod wpływem błędu wywołanego podstępnie przez osobę trzecią, o którym to podstępnym działaniu osoby trzeciej przedstawiciele (...) posiadali wiedzę, a ponadto czynność prawna miała charakter jednostronnej czynności nieodpłatnej.

Powódka wniosła ponadto o zasądzenie od pozwanych na jej rzecz kosztów procesu.

Pozwana (...) wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu.

Pozwana (...) nie złożyła odpowiedzi na pozew, nie ustosunkowała się do twierdzeń powódki, ani też nie wniosła o rozpoznanie sprawy pod jej nieobecność.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił powództwo i orzekł w przedmiocie kosztów procesu.

W motywach tego rozstrzygnięcia wskazano na następujące ustalenia faktyczne oraz ich ocenę prawną:

(...) jest właścicielem nieruchomości gruntowej o powierzchni 0,69 ha położonej w D., dla której Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...). Zgodnie ze stanem na dzień 30 października 2014 r. w dziale III księgi wieczystej znajduje się ostrzeżenie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości z wniosku wierzyciela: (...) S.A. w W., z kolei w dziale IV księgi wieczystej znajduje się wpis o hipotece umownej na kwotę 675.000 zł stanowiącej zabezpieczenie spłaty należności wynikającej z umowy kredytu nr (...) z 24 września 2013 r. Wierzycielem hipotecznym jest bank (...) S.A. w W..

(...) zamieściła w internecie ogłoszenie o sprzedaży działek. Wolę zakupu nieruchomości gruntowej, stanowiącej własność (...) wyraził J. R.. Zamierzał kupić działki jako osoba fizyczna. Chciał kupić działki razem ze spółką z o.o. (...). S. A. złożył dokumenty w sądzie w celu zarejestrowania (...) w KRS. Zawarł z J. R. ustną umowę sprzedaży dwóch działek i spółek za 10 EUR za m². Od listopada 2012 r. do września 2013 r. J. R. starał się o uzyskanie dotacji na zakup działek. We wrześniu 2013 r. S. A. uzgodnił z J. R. cenę 150.000 zł. Powiedział, że „zaciągnie kredyt, z którego zapłaci cenę działek”. Już w 2013 r. G. T. (konkubina prezesa zarządu powódki) zorientowała się, że „coś jest nie tak, bo (M. R.) zamiast zapłacić pieniądze za działkę to kupił udziały w drukarni”. S. A. udzielił zabezpieczenia kredytu (...), bowiem został zapewniony, że jest przeznaczony na zakup nieruchomości od (...).

W dniu 16 września 2013 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników (...) podjęło uchwały w przedmiocie wyrażenia zgody na wpis hipoteki w kwocie 675.000 zł na rzecz (...) na nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej nr (...), w przedmiocie zgody na poręczenie kredytu w wysokości 450.000 zł udzielonego (...) oraz na ustanowienie hipoteki na nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej nr (...). Prezes zarządu powódki S. A. złożył swój podpis pod treścią uchwał.

W dniu 24 września 2013 r. S. A., jako prezes zarządu (...), oświadczył, iż udostępnia działkę zapisaną w Księdze Wieczystej nr (...) w celu zabezpieczenia spłaty kredytu udzielonego (...), w zamian za wyłączną dystrybucję wyrobów wędliniarskich (...). Oświadczenie zostało złożone przez (...) przed podpisaniem umowy kredytu.

W dniu 24 września 2013 r. S. A., jako prezes zarządu (...), zobowiązał się do nieobciążania, bez zgody (...), nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej nr (...), będącej przedmiotem zabezpieczenia kredytu obrotowego w trakcie trwania tej umowy.

W dniu 24 września 2013 r. (...) udzielił (...) kredytu, na podstawie umowy kredytu obrotowego (...) postawionego do dyspozycji jako kredyt w rachunku bieżącym (...) nr (...). W umowie ustalono, że zabezpieczeniem spłaty wierzytelności (...) jest hipoteka na rzecz (...) do kwoty 675.000 zł na nieruchomości należącej do (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...).

W tym samym dniu tj. 24 września 2013 r. S. A., działając jako prezes zarządu powódki, w Oddziale 2 (...) S.A. w położonym w G. przy ulicy (...) złożył oświadczenie na piśmie o ustanowieniu na nieruchomości należącej do (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...) hipoteki na rzecz (...) do kwoty 675.000 zł na zabezpieczenie kredytu udzielonego (...).

S. A. przyjął do wiadomości i podpisał informację o skutkach złożenia oświadczenia o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 97 prawa bankowego oraz działając jako prezes zarządu powódki, złożył na piśmie oświadczenie o poddaniu się egzekucji w zakresie roszczeń (...) wynikających z zabezpieczenia kredytu ustanowionego na nieruchomości (...). Kwota zadłużenia, do której (...) mógł wystawić bankowy tytuł egzekucyjny wynosiła 675.000 zł. Przed zawarciem umowy kredytu prezes zarządu powodowej powódki pytał pracownika (...) czy kredyt może być udzielony na zakup nieruchomości. Został poinformowany, że kredyt jest przeznaczony na obrót, a nie na zakup nieruchomości.

Poza ustanowieniem hipoteki i udzieleniem poręczenia, zabezpieczenie spłaty kredytu stanowił weksel wystawiony przez (...), gwarancja jego spłaty do wysokości 60%, klauzula potrącenia, czyli wyrażenie zgody na potrącenie przez (...) z rachunku odsetek i prowizji. Przed podpisaniem oświadczeń prezes zarządu powódki został wylegitymowany.

Treść umowy kredytu i oświadczeń była odczytywana. Prezes zarządu powódki był obecny podczas ich odczytywania przez pracownika (...). W umowie kredytu był wskazany cel kredytowania. Prezes zarządu powódki z pracownikami (...) porozumiewał się w języku polskim. S. A. podpisał jeden egzemplarz oświadczenia o ustanowieniu hipoteki i powiedział, że drugi egzemplarz podpisze, jak skontaktuje się z osobą i dopiero potem złoży go w sądzie. Dokumenty zostały skserowane dla S. A..

W dniu 25 września 2013 r. S. A., działając jako prezes zarządu powódki, złożył w Sądzie Rejonowy w (...), V Wydziale Ksiąg Wieczystych wnioski o wpis hipoteki na nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej nr (...), do kwoty 675.000 zł. Wraz z wnioskiem złożył oświadczenie (...) oraz oświadczenie o ustanowieniu hipoteki.

W dniu 23 października 2013 r. S. A. zawarł z J. R. umowę sprzedaży wszystkich 110 udziałów (...) za kwotę 150.000 zł. Przeniesienie własności udziałów miało nastąpić z chwilą zapłaty całej ceny sprzedaży, którą było uznanie do dnia 7 listopada 2013 r. wskazanego rachunku bankowego kwotą 150.000 zł.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie D. O. pismem z 21 sierpnia 2014 r. zawiadomił powódkę o wszczęciu wobec niej postępowania egzekucyjnego z wniosku (...) na podstawie tytułu wykonawczego stanowiącego bankowy tytuł wykonawczy z 29 maja 2014 r. (Nr (...)) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Częstochowie z 23 lipca 2014 r. (sygn. XV Co 3717/14). Należność główną stanowiła kwota 450.000 zł zaś odsetki wyliczone na dzień 21 sierpnia 2014 r. wyniosły 37.324,74 zł.

Dnia 15 września 2014 r. (...) działając poprzez prezesa zarządu S. A. sporządziła dokument „Oświadczenie o uchyleniu się od skutków czynności prawnej zawartej pod wpływem podstępny”, który w dniu 19 września 2014 r. został wysłany (...). W treści dokumentu S. A. wskazał, że działając jako prezes zarządu (...) uchyliła się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w dniu 24 września 2013 r., którego treścią było udostępnienie nieruchomości oznaczonej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg Wieczystych, stanowiącej własność (...) Zakładowi (...) sp. z o.o. w K. pod zastaw hipoteczny w celu zabezpieczenia kredytu udzielonego na podstawie umowy nr (...). Wskazał, iż oświadczenie woli zostało złożone na skutek podstępnie wywołanego błędu zarówno co do treści oświadczenia jak i skutku jego złożenia, a błąd został wywołany przez ówczesnego prezesa zarządu (...) M. R. działającego wspólnie z J. R.. W dalszej części oświadczenia S. A. wskazał, że celem wywołania błędu było podanie mu, iż złożenie wskazanego oświadczenia dotyczy sprzedaży należącej do (...) nieruchomości oznaczonej w Księdze Wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg Wieczystych.

W piśmie z 15 września 2014 r., nadanym w dniu 19 września 2014 r. do (...) Oddziału w G. (ul. (...) w G.), zatytułowanym „Oświadczenie o uchyleniu się od skutków czynności prawnej zawartej pod wpływem podstępny” S. A. występując jako prezes zarządu powódki wskazał, że uchyliła się od skutków prawnych następujących oświadczeń woli:

a) o udzieleniu poręczenia złożonego w dniu 24 września 2013 r. w Oddziale (...) Banku (...) w G. przy ulicy (...), którego treścią było udostępnienie nieruchomości oznaczonej w Księdze Wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd

Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg Wieczystych, stanowiącej własność (...) Zakładowi (...) sp. z o.o. w K. pod zastaw hipoteczny w celu zabezpieczenia kredytu udzielonego na podstawie umowy nr (...),

b) o poddaniu się egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego złożonego w dniu 24 września 2013 r. w Oddziale (...) Banku (...) w G. przy ulicy (...).

W dalszej części pisma S. A. wskazał, że w/w oświadczenia zostały złożone na skutek podstępnie wywołanego błędu zarówno co do treści oświadczeń jak i skutków ich złożenia, błąd został wywołany przez ówczesnego prezesa zarządu (...) M. R. działającego wspólnie z J. R., który wskazał, iż złożenie oświadczenia dotyczy sprzedaży należącej do (...) nieruchomości oznaczonej w Księdze Wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg Wieczystych.

Kredyt nie został spłacony przez (...).

Sąd Okręgowy nie dał wiary zeznaniom prezesa zarządu powódki w części, której zeznał, iż pozostawał w przekonaniu, że dokumenty, które podpisuje w (...) oraz składa w Sądzie Rejonowym w (...) stanowią umowę sprzedaży nieruchomości (...). Wskazano, że z treści tych dokumentów jednoznacznie wynikało, iż nie stanowią one umowy sprzedaży. Co więcej S. A. składając wniosek o wpis hipoteki w Sądzie Rejonowym w (...) jako załączniki do złożonego wniosku wymienił oświadczenie (...) oraz oświadczenie o ustanowieniu hipoteki. Podano, że z treści wskazanego załącznika „oświadczenie o ustanowieniu hipoteki” wynikało, iż składany wniosek ma na celu ustanowienie hipoteki a nie sprzedaż nieruchomości. Za niewiarygodne uznano słowa S. A.: „dokumenty w sądzie składałem w celu sprzedania działki”. Podano, że zeznania S. A. są niespójne, wynika z nich, iż był informowany przez J. R., że cena nieruchomości zostanie zapłacona ze środków z udzielonego kredytu, do udzielenia którego konieczne jest ustanowienie poręczenia, a jednocześnie twierdził, iż udał się do (...) w celu zawarcia umowy sprzedaży nieruchomości. Zaznaczono, że S. A. pytał pracowników (...) czy udzielony kredyt może zostać przeznaczony na zakup nieruchomości. Wskazano, że przed uruchomieniem kredytu kontaktował się z pracownikami (...) w celu uzyskania informacji o terminie uruchomienia kredytu. Z tych przyczyn uznano, że S. A. nie pozostawał w przekonaniu, iż zawarł umowę sprzedaży nieruchomości.

Za niewiarygodne uznano twierdzenia S. A., że nie wiedział jakiej treści podpisuje dokumenty. Podniesiono, że wcześniej odmówił podpisania w obecności J. R. u notariusza umowy sprzedaży nieruchomości, bowiem zostały dopisane w treści tej umowy osoby nie będące udziałowcami (...). Dodatkowo wskazano, że podpisanie dokumentów bez uprzedniego ich przeczytania obciąża jedynie powódkę.

Zaznaczono, że zeznania S. A. są wewnątrznie sprzeczne. Podano, że m.in. zeznał on, iż nie składał żadnego wniosku w sądzie, a następnie - po okazaniu mu wniosku o wpis hipoteki – powiedział „dokumenty do sądu składałem”.

Nie dano wiary twierdzeniom S. A., że słabo znał język polski wskazując, iż przeczą temu zeznania świadków, którzy z nim rozmawiali.

Jako nieistotną dla rozpoznania sprawy uznano sytuację finansową (...) w okresie, gdy został jej udzielony kredyt.

Sąd pierwszej instancji pominął wniosek powódki o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków J. R. i M. R., bowiem powódka nie wskazała aktualnych ich adresów.

Sąd Okręgowy wskazał, że postawą powództwa, z jakim wystąpiła powódka, jest art. 189 k.p.c. Podano, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczeń zawartej pod wpływem błędu czy podstępnie dokonuje się bezpośrednio przez zawiadomienie na piśmie strony, której zostało ono złożone. Powódka wszystkie oświadczenia, których domaga się ustalenia ich nieważności złożyła pozwanej (...). Żadne z tych oświadczeń nie było skierowane do pozwanej (...). Dlatego brak było podstaw do wniesienia powództwa przeciwko (...), która nie była adresatem złożonych przez powódkę oświadczeń. Zaznaczono, że powódka wobec (...) złożyła jedynie oświadczenie o uchyleniu się od skutku oświadczenia woli o ustanowieniu hipoteki. Nie wykazała jednak, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych dotarło do (...) bowiem złożyła jedynie potwierdzenie nadania tego oświadczenia. Uznano, że powódka

nie ma interesu prawnego w domaganiu się ustalenia nieważności oświadczenia o ustanowieniu hipoteki na jej nieruchomości, zapisanej w księdze wieczystej nr (...), gdyż ewentualny wyrok uwzględniający powództwo nie miałby żadnego wpływu na stan prawny ujawniony w księdze wieczystej tej nieruchomości. Przyjęto, że w rozpatrywanej sprawie ewentualny wyrok ustalający nieważność oświadczenia o ustanowieniu hipotek nie zapewniłby powodce skutecznej ochrony prawnej, bowiem nie dawałby podstaw do zmiany treści księgi wieczystej w zakresie ujawnionego tam stanu w zakresie działu IV księgi. Wskazano, że istnieje inny środek prawny tj. powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, przy użyciu którego powódka mogłaby ewentualnie realizować swój cel.

Mając na uwadze brak interesu powódki w żądaniu ustalenia nieważności oświadczenia o ustanowieniu hipoteki na jej nieruchomości, brak uchylenia się od skutków tego oświadczenia (wobec pozwanej (...) nie składała oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o ustanowieniu hipoteki, natomiast wobec (...) nie wykazała, aby złożone przez nią oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o ustanowieniu hipoteki dotarło do tej pozwanej) oraz okoliczność, że (...) nie była stroną złożonego oświadczenia o ustanowieniu hipoteki, powództwo w tym zakresie uznano za bezzasadne. Dodatkowo wskazano, iż – jak wynika z zeznań prezesa zarządu powódki – w dacie zawarcia umowy sprzedaży u notariusza w C., w której została wpisana cena, która nie została zapłacona – wiedział już że został oszukany. Tym samym od dnia 23 października 2013 r. (data zawarcia umowy) rozpoczął bieg roczny termin do uchylenia się od skutków prawnych oświadczeń woli. Pozew w niniejszej sprawie został złożony w dniu 30 października 2014 r., a zatem po upływie rocznego terminu. Odnosnie do żądań ustalenia nieważności oświadczenia woli powódki o udzieleniu poręczenia kredytu i poddaniu się egzekucji, wobec wszczęcia postępowania egzekucyjnego z nieruchomości stanowiącej własność powódki, będącej zabezpieczeniem spłaty kredytu uznano, że powódka ma interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności tych oświadczeń woli.

Podano, że powódka wskazała, iż złożyła oświadczenia woli, będąc pod wpływem podstępnych zapewnień ze strony ówczesnego prezesa zarządu pozwanej (...) oraz J. R., iż oświadczenia te dotyczą sprzedaży, stanowiącej własność (...), nieruchomości oznaczonej w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg Wieczystych.

Przyjęto, że postępu (...) oraz J. R. powódka upatruje w tym, iż skłonili oni powódkę do poręczenia kredytu, złożenia oświadczenia o poddaniu się egzekucji oraz oświadczenia o ustanowieniu hipoteki zobowiązując się do zawarcia z powódką umowy sprzedaży nieruchomości stanowiącej własność (...). Powódka złożyła oświadczenia woli będąc przekonana, że zawiera umowę sprzedaży nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej nr (...).

Podkreślono, że istotę podstępu stanowi niedozwolone naruszenie swobody decyzji innej osoby poprzez wytworzenie lub podsunięcie jej fałszywych przesłanek rozumowania, co z kolei prowadzi albo do podjęcia przez nią decyzji opartej na tych przesłankach albo utwierdza ją w błędnie skądinąd powstałym spontanicznie. Zaznaczono, że nikt nie jest zwolniony od obowiązku myślenia i dbania o własne interesy.

Wskazano na brak podstaw do przyjęcia, że prezes zarządu powódki złożył oświadczenia woli pod wpływem błędu wywołanego podstępnie przez M. R. i J. R., którzy zapewniali go, że zakupią nieruchomość powódki. Podniesiono, że z treści dowodów z dokumentów zgromadzonych w niniejszym procesie nie wynika, aby prezes zarządu powódki złożył oświadczenia woli pod wpływem błędu wywołanego podstępnie. Przywołano treść uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników powódki z 16 września 2013 r. o wyrażeniu zgody na ustanowienie hipoteki na rzecz (...) w wysokości 675.000 zł na nieruchomości gruntowej powódki zapisanej w Księdze Wieczystej nr (...) oraz na udzielenie poręczenia kredytu (...) na kwotę 450.000 zł. Uchwały te podpisał prezes zarządu powódki na kilka dni przed złożeniem oświadczeń woli. Prezes zarządu powódki złożył również oświadczenie o udostępnieniu działki zapisanej w Księdze Wieczystej nr (...) w celu zabezpieczenia spłaty kredytu udzielonego (...), w zamian za wyłączną dystrybucję wyrobów wędliniarskich (...) na terenie województwa (...). Uznano, że treść powyższych dokumentów, podpisanych przez prezesa zarządu powódki, jeszcze przed złożeniem oświadczeń, których domaga się ustalenia nieważności, świadczy o wyrażonej przez niego zgodzie na poręczenie kredytu (...) oraz na ustanowienie hipoteki na nieruchomości gruntowej w celu zabezpieczenia spłaty tego kredytu. Ponadto przyjęto, że ustanowienie hipoteki

na nieruchomości (...) w celu zabezpieczenia spłaty kredytu nie miało na celu zawarcia umowy sprzedaży jej nieruchomości z (...), a jedynie podjęcie współpracy w zakresie dystrybucji wyrobów wędliniarskich. Jako bez znaczenia uznano okoliczność, czy powódka prowadziła rozmowy z M. R. i J. R. co do sprzedaży nieruchomości gruntowej i udziałów w (...). Uznano, że ze zgromadzonych dokumentów jednoznacznie wynika, iż powódka zdecydowała się udzielić poręczenia w innym celu niż sprzedaż nieruchomości gruntowej M. R. i J. R.. Podano, że potwierdza to ustalona cena nieruchomości na kwotę 150.000 zł oraz wysokość udzielonego (...) kredytu (450.000 zł), trzykrotnie przewyższająca cenę nieruchomości. Przyjęto, że prezes zarządu powódki nie mógł być przekonany, iż złożone przez niego oświadczenia woli dotyczą sprzedaży nieruchomości zapisanej w Księdze Wieczystej nr (...) ani też, że kredyt udzielony (...) zostanie przeznaczony na zakup nieruchomości powódki, skoro wysokość tego kredytu przekraczała cenę tej nieruchomości. Niezależnie od powyższego podano, że składanie przez M. R. i J. R. ewentualnych zapewnień o przeznaczeniu udzielonego kredytu (...) nie wystarcza do przyjęcia podstępного wywołania błędu u prezesa zarządu powódki. Wskazano, że takim zapewnieniom przeczyła treść dokumentów (uchwał, oświadczeń) podpisanych przez prezesa zarządu powódki. Ponadto takim zapewnieniem przeczyła sama treść złożonych przez prezesa zarządu powódki oświadczeń woli. Stwierdzono brak podstaw do przyjęcia, że prezes zarządu powódki pozostawał w błędnym wyobrażeniu, iż składając oświadczenia woli, których domaga się ustalenia nieważności, dokonuje sprzedaży nieruchomości gruntowej. Uznano, że M. R. i J. R. nie wytworzyli u prezesa zarządu powódki błędnego wyobrażenia, skoro treść oświadczeń podpisywanych przez powódkę przeczyła temu ewentualnemu wyobrażeniu.

Podano, że nie zostało wykazane, aby powódka została wprowadzona w błąd podstępnym działaniem M. R. i J. R.. Przyjęto, że powódka nie złożyła oświadczenia woli pod wpływem działania M. R. i J. R., bowiem przed ich podpisaniem były one jej odczytane, a zatem знаła ich treść. Uznano, że o znajomości treści oświadczeń świadczą zadawane przez powódkę pytania pracownikom (...), dotyczące przeznaczenia kredytu, w szczególności tego czy może zostać przeznaczony na zakup nieruchomości. Powódka pomimo poinformowania jej o udzieleniu kredytu obrotowego na bieżącą działalność a nie inwestycyjnego podpisała oświadczenia. Z tych przyczyn uznano, że powódka nie została wprowadzona w błąd i nie pozostawała w błędzie składając oświadczenia woli.

Zaznaczono, że prezes zarządu powódki, osoby prawnej, nie jest zwolniony od obowiązku dbania o interesy spółki. Stwierdzono, że z prezes zarządu powódki zna język polski i swobodnie się nim posługuje. Jednak w trakcie rozprawy przez Sądem pierwszej instancji ustanowiono dla prezesa zarządu powódki tłumacza i postanowiono przesłuchać ponownie wszystkich świadków oraz strony w obecności tłumacza. Podkreślono, że mimo obecności tłumacza na rozprawie prezes zarządu powódki formułował wypowiedzi w języku polskim. Zauważono, że prezes zarządu powódki, który reprezentował osobę prawną, miał możliwość skorzystania z pomocy bądź tłumacza przysięgłego bądź prawnika. Fakt, że z tego nie skorzystał nie może obciążać innych podmiotów.

Wskazano, iż przepisy dotyczące wady oświadczenia woli w postaci błędu oraz błędu kwalifikowanego - podstępu, a mianowicie art. 84 § 1 k.c. i art. 86 § 1 k.c. w odniesieniu do osób prowadzących działalność gospodarczą we własnym imieniu albo wchodząc w skład organów przedsiębiorców będących osobami prawnymi winny być stosowane ze szczególną ostrożnością, z uwzględnieniem powyższego wzorca staranności obowiązującego osoby trudniące się zawodowo prowadzeniem działalności gospodarczej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 8 lutego 2001 r., I ACa 4/01).

Podano, że zeznania prezesa zarządu powódki, iż treść uchwał oraz treść oświadczenia o udostępnieniu działki zapisanej w księdze wieczystej KW nr (...) w celu zabezpieczenia spłaty kredytu udzielonego (...) została sporządzona przez jednego z panów R. i przedłożona mu do podpisu, dodatkowo wskazują na to, że nie został on wprowadzony w błąd podstępnym działaniem M. R. i J. R., bowiem treść tych dokumentów wskazywała na rzeczywiste zamiary M. R. i J. R..

Uznano, że nie można przypisać M. R. i J. R. działania podstępnego wobec powódki, które polega na świadomym wywołaniu u drugiej osoby mylnego wyobrażenia o rzeczywistym stanie rzeczy w celu skłonienia jej do złożenia określonego oświadczenia woli, bowiem treść dokumentów sporządzanych przez nich nie potwierdzała ewentualnych

ich zapewnień i nie wskazywała, że oświadczenia woli, co do których powódka domagała się ustalenia ich nieważności dotyczyły umowy sprzedaży.

Podano, że prezes zarządu powódki zobowiązał się w kolejnym podpisanym przez niego oświadczeniu, do nieobciążania przedmiotu zabezpieczenia kredytu, tj. nieruchomości gruntowej zapisanej w księdze wieczystej KW nr (...) w czasie trwania umowy kredytu. Przyjęto, że zobowiązanie to przeczy twierdzeniom powódki, iż była przekonana, że zawiera umowę sprzedaży tej nieruchomości. Wskazano, że niezależnie od tego czy prezes zarządu powódki znał treść podpisanych przez niego uchwał i oświadczeń czy też złożył podpis bez zapoznania się z ich treścią, nie może skutecznie powoływać się na wady oświadczenia woli, bowiem kto podpisuje dokument umowy bez uprzedniego zapoznania się z jego treścią, składa oświadczenie woli odpowiadające treści dokumentu.

Podano, że zgromadzone dowody nie pozwalają również na przyjęcie, że powódka składając oświadczenia woli działała w błędzie rozumianym zgodnie z art. 84 § 1 k.c. Zaznaczono, że powódka zdecydowała się na podpisanie dokumentów bez przeczytania, któregokolwiek z dokumentów, a zatem nie można mówić o błędzie, w sytuacji gdy ktoś składa podpis na dokumencie bez uprzedniego przeczytania go. Osoba taka nie myli się, ponieważ świadomie składa oświadczenie woli, nie znając jego treści, akceptując w ten sposób każde postanowienie zawarte w dokumencie (uchwała SN z 31.05.1994 r., III CZP 75/94, OSNC 1994/12/238 z aprobującą glosą A. Szpunara opublikowaną w OSP 1995/2/33). Odwołując się także do orzecznictwa Sądów Apelacyjnych wskazano, że lekkomyślna postawa powódki wyklucza wzięcie jej niefrasobliwego i nierozsądnego zachowania w ochronę przez uznanie, że działała ona pod wpływem błędu, który z racji wymogów art. 84 § 2 k.c., musiał być jeszcze wywołany przez drugą stronę umowy. Podano, że błąd powódki nie mógł być mylnym przeświadczeniem, że zawiera umowę sprzedaży nieruchomości, a nie poręcza kredyt oraz składa oświadczenie o poddaniu się egzekucji oraz o ustanowieniu hipoteki. Ponadto błąd ten nie był wywołany przez osobę, do której swoje oświadczenie powódka skierowała, bowiem brak jest na to dowodów.

Przyjęto, że powódka nie znajdowała się w błędzie co do treści czynności prawnej. Podano, że prezes zarządu powódki potwierdził własnoręcznym podpisem, że przed podpisaniem oświadczenia o poddaniu się egzekucji został poinformowany o skutkach złożenia takiego oświadczenia. Przedmiotem oświadczeń złożonych w dniu 24 września 2013 r. było poddanie się egzekucji, udzielenie poręczenia oraz ustanowienie hipoteki. Wskazano, że powódce zostały odczytane treści wszystkich oświadczeń, na jej żądanie zostały wydane kserokopie podpisanych oświadczeń, a ponadto prezes zarządu powódki w kolejnym dniu złożył wniosek o ustanowienie hipoteki w Sądzie. Zaznaczono, że powódka powinna była w sposób dostateczny zadbać o własne interesy, m.in. zapoznając się z treścią oświadczeń. Gdyby powódka przeczytała wówczas podpisywane oświadczenia przeczytała, to z całą pewnością nie podpisałaby ich, jeżeli nie chciała złożyć zawartych w ich treści oświadczeń, gdyż treść oświadczeń nie była w tych dokumentach w żaden sposób zakamuflowana, a wszystkie one już w swojej nazwie posługiwały się takimi terminami jak „oświadczenie o poddaniu się egzekucji”, „oświadczenie o udzieleniu poręczenia” oraz „oświadczenie o ustanowieniu hipoteki”.

Podkreślono, że powódka, jako osoba prawna, jest obowiązana do dochowania należytej staranności. Gdyby więc powódka zadbała należycie o swoje interesy, to z pewnością do pomyłki (jeżeli takowa rzeczywiście miała miejsce) by nie doszło.

Zaznaczono, że dla oceny, czy zostało złożone oświadczenie woli doniosłe jest zachowanie uczestnika obrotu, dostępne dla jego adresata, a nie świadomość uczestnika obrotu, że jego zachowanie ujawnia wolę wywołania skutków prawnych. Kto w obrocie prawnym podejmuje działanie, które adresat tego działania może zasadnie interpretować jako złożenie wobec niego oświadczenia woli o określonej treści, nie może skutecznie powołać się na brak woli wywołania przez to działanie skutków prawnych.

Wskazano na brak podstaw, by nie dać wiary zeznaniom świadków I.Ł., J. A., A. P. i I. D., którzy opisali procedurę podpisywania oświadczeń oraz zawierania umów z bankiem. Uwzględniono także okoliczność, że powódka bez zastanowienia, bez zapoznania się z treścią dokumentów oraz „w zaufaniu do banku” podpisała oświadczenia, mimo że jak wynika z jej zeznań pracownicy banku, nic jej nie wyjaśnili i ich nie odczytywali.

Wskazano, że ewentualne zapewnienia powódki przez M. R. i J. R., a odnoszące się do przeznaczenia części udzielonego kredytu (...) na zapłatę ceny nieruchomości powódki nie dotyczyły treści złożonych przez nią oświadczeń, a zatem powódka nie może skutecznie powoływać się na błąd, jako wadę oświadczenia woli. Niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego (wyrok Sądu Najwyższego z 19 października 2000 r., III CKN 963/98).

Podniesiono, że nie zachodziła także podstawa do zastosowania przepisu art. 86 § 1 k.c. Zaznaczono, że podstęp charakteryzuje się określonym intencjonalnym nastawieniem osoby do niego się uciekającej. Autor podstępu musi działać celowo. Działanie podstępne jest zawsze działaniem zawinionym i umyślnym. Przejawia się albo w zamiarze bezpośrednim albo ewentualnym, a zatem chęci lub przynajmniej godzenia się na wywołanie fałszywego obrazu rzeczywistości w umyśle kontrahenta. Uznano, że nie zostało wykazane, aby powódka została wprowadzona w błąd podstępnym działaniem M. R. i J. R., bowiem już z samej treści dokumentów, które powódka podpisała przez złożeniem spornych oświadczeń woli, jednoznacznie wynika, iż sporządzenie ich i następnie podpisanie przez powódkę miało na celu nie zawarcie umowy sprzedaży nieruchomości, a jedynie poręczenie i zabezpieczenie kredytu, który miał zostać udzielony (...). Podano, że przeznaczenie udzielonego kredytu, na inne cele niż spodziewała się powódka, nie może skutkować uznaniem, iż złożyła ona oświadczenie woli pod wpływem błędu wywołanego podstępnie przez osoby trzecie. Powódka udzieliła poręczenia kredytu oraz poddała się egzekucji. Poręczenie kredytu, stanowiło dodatkowe zabezpieczenie jego spłaty.

Ponadto wskazano na brak podstaw do skutecznego uchylenia się od skutków prawnych złożonych oświadczeń woli wobec (...), nawet gdyby przyjąć, iż zostały one złożone w wyniku podstępnego działania M. R. i J. R.. Podkreślono, że zgodnie z art. 86 § 2 k.c. podstęp osoby trzeciej (a takimi byli M. R. i J. R.) może być przeciwstawiony wierzycielowi ((...)) tylko wówczas, gdy wiedział on o podstępie i nie zawiadomił o tym kontrahenta (powódki). Uznano, że (...) nie miało wiedzy o zachowaniu dłużnika. Treść złożonych w (...) dokumentów podpisanych przez S. A. wskazuje, iż powódka poręczyła kredyt w zamian za ekwiwalent tj. współpracę z (...) w zakresie wyłącznej dystrybucji wędlin. Co prawda art. 86 § 2 k.c. nie wymaga, aby strona wiedziała o podstępie osoby trzeciej, jeżeli czynność prawna była nieodpłatna. Podano, że czynność udzielenia poręczenia kredytu oraz poddania się egzekucji nie jest nieodpłatna. Udzielenie poręczenia i poddanie się egzekucji powoduje, że wierzyciel uzyskuje dodatkowe dłużnika i dodatkowe zabezpieczenie, jednakże w zamian za swoje świadczenie spełnione na rzecz dłużnika głównego. Poręczyciel spełniając świadczenie za dłużnika głównego, z mocy art. 518 § 1 punkt 1 k.c., wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela i nabywa w ten sposób wierzytelność w stosunku do dłużnika głównego. Uzyskuje zatem aktyw majątkowy. Wierzytelność na dłużnika przechodzi z mocy prawa w takim stanie w jakim się znajduje, wraz ze wszystkimi należnościami ubocznymi, w szczególności z roszczeniem o zaległe odsetki (art. 509 § 2 k.c.), a także z zabezpieczeniami. Powyższe prowadzi do uznania, iż udzielenie poręczenia nie mieści się w kategorii czynności nieodpłatnych.

Pozwana (...) nie wniosła odpowiedzi na pozew, ani w żaden inny sposób nie zajęła stanowiska co do żądań pozwu, nie wniosła też o rozpoznanie sprawy pod jej nieobecność. Wobec powyższego w stosunku do pozwanej (...) wydano wyrok zaoczny.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k. p. c.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka zaskarżając go w całości i podniosła następujące zarzuty:

1) naruszenie prawa materialnego - art. 86 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że błąd składającego oświadczenie winien dotyczyć jej treści, czy treści czynności prawnej a nie sfery motywacyjnej osoby uzewnętrzniającej wolę.

1) naruszenie prawa procesowego mającego wpływ na treść skarżonego wyroku, a to:

- art. 217 § 3 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z przesłuchania św. J. i M. R. z powodu „niemożności ustalenia adresu ich zamieszkania” podczas gdy brak podstaw prawnych do wydania takiego postanowienia,

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że: a) S. A. znał treść dokumentów przed ich podpisaniem, skoro wszyscy świadkowie będącymi pracownikami banku tak stwierdzili w sytuacji gdy jedynym pracownikiem banku obecnym przy podpisywaniu była św. I.Ł. a nadto pominięcie problemu zrozumienia treści dokumentów w kontekście użytych słów.

b) powoda z pozwanym ad. 2 łączyła umowa o „współpracy w zakresie wyłącznej dystrybucji wędlin” podczas gdy o takiej umowie nie może być mowy skoro jedynym dokumentem nawiązującym do tego tematu jest oświadczenie powoda z dnia 24 września 2016 r. o treści „udostępnia działkę pod zastaw hipoteczny w celu zabezpieczenia kredytu w Banku (...)” i dalej „w zamian za powyższe Spółka (...) stanie się wyłącznym dystrybutorem wyrobów wędliniarskich...”.

- art. 235 § 1 k.p.c. i art. 236 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie oraz oceny dowodów na podstawie zeznań świadków M. i J. R. w sytuacji, gdy ci świadkowie byli przesłuchiwani jedynie w innym postępowaniu, zaś dowód z protokołów przesłuchań tych świadków w tamtym postępowaniu nie był nawet dopuszczony, stosownym postanowieniem w niniejszej sprawie.

- art. 245 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń faktycznych na podstawie nieznanego środka dowodowego, a to dowodu z: „k 344” - akta postępowania przygotowawczego - oraz brak wskazania o jakie konkretnie dokumenty są podstawą ustaleń;

- art. 339 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że pozwany (...) Spółka z o.o. nie stawił się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę prawidłowo powiadomiony o jej terminie co upoważniało do wydania wobec niego wyroku zaocznego, podczas gdy o jej terminie nie został on nigdy poinformowany tj. z naruszeniem sposobu zawiadomienia o jakim stanowi art. 131 k.p.c.

- art. 328 § 1 i 2 k.p.c. poprzez brak wskazania w jakim zakresie dowód z przesłuchania stron uznano za wiarygodny, a w jakim nie oraz bardzo ogólnikowe wskazanie dowodów na których się Sąd oparł wydając orzeczenie co w praktyce uniemożliwia odwołującemu kontrolę poprawności zaskarżonego wyroku,

2) mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę poprzez uznanie, że:

a. powód wytaczając powództwo przeciwko pozwanym dnia 30 września 2014 r. nie może skutecznie dochodzić przed sądem ustalenia nieważności złożonego dnia 24 września 2013 r. oświadczeń woli, albowiem minął roczny termin o jakim stanowi art. 88 k.c., podczas gdy z przeprowadzonych dowodów jednoznacznie wynika, że powód złożył pozwanym oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonych w tym dniu oświadczeń woli odpowiednio, pozwanemu ad 1. dnia 22 września 2014 r. i pozwanemu ad. 2 - brak dowodu zwrotnego doręczenia pisma z dnia nadania 19 września 2014 r.

b. w dniu składania wniosku o wpis hipotek w SR w (...) powód nie pozostawał w błędzie co do treści czynności prawnej - ustanowienia hipoteki tytułem zabezpieczenia kredytu, podczas gdy zebrany w sprawie materiał jednoznacznie wskazuje, że dokonał tej czynności będąc przekonany o przeznaczeniu części kwoty jaką ustanowiona hipoteka zabezpieczała na zakup tej nieruchomości.

4. sprzeczność istotnych ustaleń sadu z treścią zebranego w sprawie materiału, gdy to:

a) ustalenie, że powód zna dobrze język polski podczas gdy poczynione adnotacje w aktach postępowania przygotowawczego, jak i fakt przybrania do pomocy w obu postępowaniach tłumacza języka jakim się on posługuje dowodzi o sprzeczności poczynionych ustaleń z materiałem dowodową.

b) ustalenie, że powód w chwili złożenia oświadczeń dnia 24 września 2013 r. i w następnym dniu posiadał przy sobie dokument tożsamości oraz pieczęć firmową, podczas, gdy zebrane dowody zaprzeczają temu skoro wskazują, że dopiero w ostatnim z tych dni posłużył się i to po raz pierwszy pieczęcią,

5. niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w tym:

a. okoliczności złożenia przez powoda oświadczeń datowanych na dzień 24 września 2016 r., gdzie jedynie wiadomym jest miejsce ich sporządzenia i data, a niejasnym jest krąg osób obecnych przy tej czynności - skoro widnieje podpis A. P., która jak sama zeznała w tym dniu przy tej czynności była nieobecna, czy też braku potwierdzenia odczytania oświadczeń przez I.L. - jedyne przedstawiciela pozwanego banku oraz okoliczności ustalenia tożsamości składającego oświadczenia.

b. okoliczności celu spożytkowania pozyskanego kredytu. Skoro jak ustalił Sąd był to kredyt obrotowy, to nie wykluczone by pozwany ad 2 faktycznie chciał zakupić nieruchomości powoda, i jest to twierdzenie w stanie udowodnić.

c. zdolności kredytowej pozwanego ad. 2 lub jej braku w chwili zaciągania rzeczzonego kredytu również ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, bo zapewne daje odpowiedź a przynajmniej do niej przybliży co do rzeczywistych zamiarów kredytobiorcy w ujęciu podstępu a więc jak słusznie wskazuje Sąd działaniem umyślnym i zawinionym.

Wskazując na powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie powództwa w całości wraz z zasądzeniem kosztów sądowych, w tym kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu - zastępstwa adwokackiego, a nie opłaconej w całości ani w części, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

W toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach postanowiono uzupełnić postępowanie dowodowe i przeprowadzono następujące dowody: z postanowień Sądu Rejonowego w Częstochowie o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu (sygn. akt V Co 3117/14 k. 38 akt i V Co 4769/14 k.65 akt) oraz z postanowienia Sądu rejonowego w (...) o udzielaniu przybicia (k. 145 akt I Co 1230/14) – na okoliczność ich treści. Z dowodów tych wynika, że bankowy tytuł egzekucyjny stwierdzający należność z tytułu spornego na rzecz pozwanego Banku został zaopatrzony w klauzulę wykonalności, wszczęte na jego podstawie postępowanie egzekucyjne z nieruchomości stanowiącej własność pozwanej spółki zostało zakończone.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja powódki musiała odnieść skutek.

Ustalenia faktyczne poczynione w sprawie Sąd Apelacyjny podziela jedynie co do faktu udzielenia w dniu 24 września 2013 r. przez (...) kredytu obrotowego, którego zabezpieczeniem była hipoteka do kwoty 675.000 zł ustanowiona na nieruchomości należącej do (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...) oraz, że tego dnia S. A. działając jako prezes zarządu powódki, w Oddziale (...) (...) S.A. w G. przy ulicy (...) złożył oświadczenie na piśmie o ustanowieniu na nieruchomości należącej do (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...) hipoteki na rzecz (...) do kwoty 675.000 zł na zabezpieczenie kredytu udzielonego (...) i złożył na piśmie oświadczenie o poddaniu się egzekucji. Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne także ustalenia Sądu Okręgowego odnoszące się do sporządzenia „Oświadczenia o uchyleniu się od skutków czynności prawnej zawartej pod wpływem podstępu”, który w dniu 19 września 2014 r. został wysłany (...) oraz pisma z 15 września 2014 r., nadanego w dniu 19 września 2014 r. do (...) Oddziału w G., zatytułowanego „Oświadczenie o uchyleniu się od skutków czynności prawnej zawartej pod wpływem podstępu”

Pozostałych ustaleń faktycznych i poczynionych na ich podstawie wniosków Sąd Apelacyjny nie podziela. Na uwzględnienie bowiem zasługują zawarte w apelacji zarzuty wskazujące na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. . W przekonaniu Sądu Apelacyjnego wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego nie uzasadniają wniosku, że S. A. znał treść dokumentów przed ich podpisaniem. Twierdzenia świadków, będących pracownikami banku, że

umowa kredytowa i dołączone do niej dokumenty były głośno odczytywane przed ich podpisaniem przez stronę powodową nie są przekonujące zwłaszcza, że jedynym pracownikiem banku obecnym przy podpisywaniu była świadek I. Ł., a nadto zważając na obszerną treść umowy i załączników nie jest możliwe odczytanie tych dokumentów w sposób zapewniający ich zrozumienie i zapamiętanie. Nawet jeżeli przyjąć, że doszło do odczytania kluczowych postanowień umowy kredytowej to aktualny staje się problem zrozumienia treści tego dokumentu. Dokumenty dotyczące umowy kredytowej i zabezpieczeń spłaty kredytu zostały sporządzone w języku polskim. Prezes powodowej spółki jest obcokrajowcem, włada językiem polskim ale w słabym stopniu. Dysponuje ograniczonym zakresem słownictwa. Jest to głównie język potoczny, umożliwiający komunikatywność w podstawowym zakresie. Z całą pewnością znajomość języka polskiego nie była wystarczająca dla zrozumienia znaczenia odczytywanych dokumentów kredytowych oraz oświadczeń z którymi powódka miała się zapoznać. Wniosek taki znajduje potwierdzenie także w toku przebiegu niniejszego postępowania. Prezes powódki w początkowej fazie procesu nie korzystał z pomocy tłumacza przysięgłego, starał się osobiście przedstawiać swoje stanowisko procesowe, jednak z powodu braku dostatecznej znajomości języka polskiego okazało się to niemożliwe. Słusznie zatem ustanowiono dla niego tłumacza języka serbskiego. Biorąc pod uwagę skomplikowany, wysoce specjalistyczny język w jakim sporządzane są dokumenty dotyczące umów kredytowych, zwłaszcza jeśli chodzi o cel na jaki mógł być przeznaczony kredyt oraz charakter skomplikowanych konstrukcji prawnych dotyczących ustanawianych zabezpieczeń spłaty tego kredytu – uzasadnione jest stanowisko strony skarżącej, że powódka nie rozumiała treści podpisywanych dokumentów. Pozwany Bank nie dopełnił zatem ciążących na nim obowiązków informacyjnych. Podkreślenia wymaga, że informacje udostępniane osobom korzystającym z usług instytucji kredytowej powinny być podawane w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Wywiązania się z tego obowiązku pozwany bank nie wykazał.

Odmienne, niż to przyjął Sąd pierwszej instancji, w dniu składania wniosku o wpis hipotek w Sądzie Rejonowym w (...) powódka pozostawała w błędzie co do treści czynności prawnej - ustanowienia hipoteki tytułem zabezpieczenia kredytu – bowiem dokonała tej czynności będąc przekonana o przeznaczeniu części kwoty jaką ustanowiona hipoteka zabezpieczała na zakup tej nieruchomości przez pozwaną ad. 2. Nie jest także uzasadnione stwierdzenie, że powódkę z pozwaną (...) łączyła umowa o „współpracy w zakresie wyłącznej dystrybucji wędlin”. Trafnie podnosi strona apelująca, że jedynym dokumentem nawiązującym do tego tematu jest oświadczenie powódki z dnia 24 września 2016 r. o treści „udostępnia działkę pod zastaw hipoteczny w celu zabezpieczenia kredytu w Banku (...)” i dalej „w zamian za powyższe Spółka (...) stanie się wyłącznym dystrybutorem wyrobów wędliniarskich...”. Brak jakichkolwiek ustaleń, aby powódka miała zamiar zajmować się dalszą działalnością gospodarczą w Polsce, w tym dystrybucją wędlin. Przeprowadzone postępowanie dowodowe jednoznacznie wskazuje, że celem działania powódki była likwidacja działalności w Polsce (sprzedaż udziałów w spółce (...), zamiar sprzedaży nieruchomości).

Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego powódka wytaczając powództwo przeciwko pozwanym dnia 30 września 2014 r. może skutecznie dochodzić przed sądem ustalenia nieważności złożonego dnia 24 września 2013 r. oświadczeń woli, albowiem nie minął roczny termin o jakim stanowi art. 88 k.c. Z przeprowadzonych dowodów jednoznacznie wynika, że powódka złożyła pozwanym oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonych w tym dniu oświadczeń woli odpowiednio, pozwanej ad 1. dnia 22 września 2014 r. i pozwanej ad.2 - nadała pismo w urzędzie pocztowym w dniu 19 września 2014 r. na adres spółki ujawniony w Krajowym Rejestrze Sądowym.

W tym stanie rzeczy- wobec odmiennych ustaleń faktycznych - na uwzględnienie zasługiwały zarzuty wskazujące na naruszenie prawa materialnego, a to przepisów dotyczących wad oświadczeń woli.

W piśmiennictwie i orzecznictwie uważa się, że błędem jest niezgodne z rzeczywistością wyobrażenie o czynności, przy czym niezgodność może dotyczyć zarówno faktów, jak i prawa. Błąd w znaczeniu wady oświadczenia woli jest określany jako błąd postrzegania („błąd widzenia”), w odróżnieniu od błędu przewidywania i wnioszkowania, które, należąc do sfery motywacyjnej podejmowanej czynności prawnej, tworzą pobudkę, pod wpływem której zostało wyrażone oświadczenie woli uznane następnie przez oświadczonego za „błąd”, gdy okazało się, że oświadczenie nie osiągnęło zamierzonego i przewidywanego celu.

Bliższemu określeniu błędu w znaczeniu art. 84k.c. służy przyjęty w doktrynie podział na błąd sensu stricto i pomyłkę.

Błąd sensu stricto polega zwykle na fałszywym wyobrażeniu o właściwościach przedmiotu transakcji, powodującym, że oświadczenie odpowiada rzeczywistej woli składającego, natomiast pomyłka polega na niezgodności między wolą oświadczającego a treścią oświadczenia. Taki podział błędów potwierdza, jak niewyraźna granica dzieli te dwie postacie błędu w kodeksowym ujęciu wady oświadczenia woli, a także błąd w ścisłym znaczeniu i pobudkę. Trzeba więc mieć świadomość tego, że w większości wypadków odróżnienie błędu sensu stricto od pomyłki, a także od pobudki dotyczącej wyłącznie sfery motywacyjnej oświadczenia jest niezwykle trudne, a czasem wręcz niemożliwe.

W kodeksie cywilnym przyjęto podział błędów na błędy co do treści czynności prawnej i błędy niedotyczące treści czynności prawnej (art. 86 § 1 k.c.), do których należy między innymi pobudka. Jednak odmówienie pobudce całkowitego znaczenia prawnego nie jest ani możliwe, ani pożądane. W orzecznictwie zauważono też, że jeżeli do treści czynności prawnej została włączona określona motywacja, to wówczas błąd w pobudce, który sam w sobie jest prawnie obojętny i nie uzasadnia uchylecia się od skutków oświadczenia woli na podstawie art. 84 k.c., „urasta do błędu istotnego co do treści czynności prawnej” (tak uzasadnienie uchwały SN z 31 sierpnia 1989 r., III PZP 37/89, OSNCP 1990, nr 9, poz. 108). Jest tak dlatego, że ostatecznie każdy błąd sensu stricto co do treści oświadczenia woli jest mniej czy więcej błędem co do pobudki.

Możliwe jest przyjęcie odmiennego podziału błędów na: błąd co do okoliczności objętych treścią oświadczenia woli (w tym kierunku idzie motywacja Sądu Najwyższego w uzasadnieniu uchwały, III PZP 37/89) i błąd co do okoliczności wyraźnie treścią oświadczenia nieobjętych, ale do treści tej należących w świetle wykładni uwzględniającej panujące zwyczaje i uczciwość w obrocie. Ta próba nowego spojrzenia na błąd i jego sferę motywacyjną także nie jest wolna od wielu wątpliwości i zastrzeżeń. Przykładem może być uznanie przez Sąd Najwyższy w wyroku z 15 października 1997 r., III CKN 214/97 (OSP 1998, nr 6, poz. 112, z glosą B. Lewaszkiewicz-Petrykowskiej), błędu w sferze motywacyjnej za błąd niedotyczący treści umowy. Glosatorka przekonująco wskazała, że nie jest trafne twierdzenie, iż każdy błąd w sferze motywacyjnej automatycznie przesądza zakwalifikowanie go jako pozbawionego doniosłości prawnej.

W rozpoznawanej sprawie niewątpliwie powódka pozostawała w błędzie co do sfery motywacyjnej, błąd ten miał istotne znaczenie dla treści zawieranej umowy i składanych oświadczeń. Zwłaszcza jeżeli weźmie się pod uwagę panujące zwyczaje i uczciwość w obrocie, obowiązki informacyjne banku, wątpliwości co do współpracy ze spółką (...) w zakresie dystrybucji wędlin, ogromną sumę hipoteki w stosunku do wysokości udzielonego pozwanej ad 2. kredytu. Z całą pewnością gdyby powódka nie pozostawała w błędzie co do ich treści nie złożyłaby takich oświadczeń.

Art. 84 k.c. określa dwie pozytywne i niezbędne przesłanki błędu w znaczeniu prawnym: musi to być błąd co do treści czynności prawnej i musi być błędem istotnym.

Błąd odnosi się - nie wyłączając sfery motywacyjnej - do treści czynności prawnej, gdy jest z nią ściśle powiązany, to znaczy dotyczy któregośkolwiek chociażby elementu składającego się na jej treść.

Druga przesłanka sformułowana w § 2 art. 84 k.c. – to istotności błędu

Zobiektywizowany charakter błędu wynika z odwołania się do przypuszczenia, jak by się w tej sytuacji zachował człowiek oceniający sprawę rozsądnie i niedziałający pod wpływem błędu, tzn. czy złożyłby oświadczenie tej treści (zob. wyrok SN z 20 maja 2011 r., IV CSK 533/2010 ;wyrok SN z 8 marca 2012 r., III CSK 221/2011, OSNC-ZD 2013, nr C, poz. 55: Sąd wyjaśnił tam, że: „Z tego względu, że błąd dotyczy sfery wewnętrznej podmiotu składającego oświadczenie woli ustalenie wystąpienia błędu, o którym mowa w art. 84 k.c., może nastąpić tylko poprzez analizę zewnętrznych okoliczności poprzedzających, towarzyszących złożonemu oświadczeniu woli, jak również tych, które nastąpiły już po złożeniu oświadczenia woli, a mogących mieć znaczenie dla oceny wyobrażenia strony o skutkach podjętej czynności prawnej. Wymaga to w szczególności uwzględnienia celu gospodarczego, jaki strona, która złożyła oświadczenie woli chciała osiągnąć, skonfrontowania tego celu z treścią czynności prawnej, oceny stopnia skomplikowania zamierzonej i podjętej czynności prawnej, okoliczności subiektywnych dotyczących możliwości oceny rzeczywistych skutków prawnych dokonanej czynności prawnej przez osobę, która powołuje się na błąd oraz zachowania się drugiej strony

poprzedzającego dokonanie tej czynności, w tym wyrażanym przez nią wobec drugiej strony ocenom dotyczącym skutków prawnych, jakie miała wywołać czynność prawna".

Gdy oświadczenie woli zostało złożone drugiej osobie, prawidłowe wyważenie interesów obu stron przemawia za udzieleniem kontrahentowi, który niczym nie przyczynił się do powstania błędu, silniejszej, a oświadczającemu - o tyle słabszej ochrony. Dopiero gdy błąd został wywołany przez drugą stronę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub przynajmniej mogła go z łatwością zauważyć - słuszność nakazuje udzielenie błędzającemu silniejszej ochrony, jako że nakaz rozważa przy zawieraniu umowy dotyczy nie tylko dbałości o własne sprawy, ale także unikania wszystkiego, co mogłoby drugą stronę wprowadzić w błąd. Wymaga tego lojalność i zaufanie w stosunku do kontrahenta. Nie ma znaczenia, czy uprawnionemu do uchylenia się od oświadczenia woli z powodu błędu można zarzucić brak dbałości o własne sprawy, nieostrożność albo niedbalstwo. Nie ma też znaczenia stopień przyczynienia się do błędu. Jeżeli chodzi o zachowanie się adresata, to decyduje wyłącznie związek przyczynowy tego zachowania z powstaniem błędu. Jest przy tym obojętne, czy miało ono charakter czynny, czy bierny, czy było zawinione, czy nie [W nowszym orzecznictwie dostrzega się - zwłaszcza w kontekście terminowych umów opcyjnych - że wywołanie błędu może polegać także na nieudzieleniu informacji, których udzielenia wymaga lojalność kontraktowa - por. wyrok z 5 października 2012 r., IV CSK 166/2012, LexisNexis nr 4376247, w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że: „W sprawie, w której oceniane było roszczenie powoda o zwrot nienależnego świadczenia w związku z uchyleniem się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, niewypełnienie obowiązków informacyjnych dostrzeżonych po stronie pozwanego mogłoby mieć znaczenie tylko w kontekście przesłanek określonych w art. 84 § 1 zdanie drugie k.c. (wywołanie błędu kontrahenta, choćby w sposób niezawiniony)"] w związku z wyrokiem z 16 lutego 2012 r., IV CSK 225/2011, LexisNexis nr 3888815, OSNC 2012, nr 9, poz. 105, w którym Sąd Najwyższy orzekł, że: „W zakresie terminowych operacji finansowych (art. 5 ust. 2 pkt 4 i 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, jedn. tekst: Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), polegających na zawieraniu przez banki z kontrahentami terminowych umów opcyjnych, należy stosować zbliżony lub podobny przedkontraktowy standard informacyjny wynikający z postanowień dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych (MiFID), nawet jeżeli w chwili zawarcia umowy z bankiem dyrektywa ta nie była jeszcze implementowana do polskiego porządku prawnego"]. Poza sytuacją, w której druga osoba wywołała błąd przy całkowitym braku swej winy, zachowanie jej można określić co najmniej jako lekkomyślne, skoro do uchylenia się od skutków oświadczenia woli wystarczy tylko sama łatwość, z jaką mogła zauważyć błąd oświadczającego. Błąd musi jednak mieć pewną doniosłość, aby mógł stanowić podstawę do uchylenia się od skutków oświadczenia woli. Kodeks cywilny wiąże zatem takie skutki tylko z błędem istotnym. Definicję opisową błędu istotnego w rozumieniu art. 84k.c. zawiera § 2 tego artykułu. Istotny jest wówczas, gdy oceniając rzecz bezstronnie, każdy musi dojść do przekonania, że błędzący, gdyby nie był działający pod wpływem błędu, nie byłby zawarł umowy albo byłby ją zawarł inaczej por. Stefan Rudnicki Komentarz do art. 84 k.c.

Rację ma Sąd Okręgowy wskazując, że dla oceny, czy zostało złożone oświadczenie woli doniosłe jest zachowanie uczestnika obrotu, dostępne dla jego adresata, a nie świadomość uczestnika obrotu, że jego zachowanie ujawnia wolę wywołania skutków prawnych. Zachowanie to powinno być jednak oceniane na tle konkretnych okoliczności faktycznych towarzyszących składaniu oświadczenia, a dokonana ocena winna być dokonana zgodnie z regułami starannego postępowania banku przy dokonywaniu czynności kredytowych.

Z okoliczności sprawy wynika, że powódka miała trudności ze zrozumieniem treści dokumentów jednak podpisała je bez zastanowienia „w zaufaniu do banku”.

Sąd Apelacyjny zważa, że regulacje zawarte w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe wskazują na szczególną pozycję banku w obrocie gospodarczym. Bank jest uznawany za instytucję zaufania publicznego, objętą szczególnym nadzorem (art. 2 ustawy). Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wskazuje, że przepisy prawa tworzą i podtrzymują wizerunek banku jako podmiotu o wyjątkowym charakterze, jako instytucji pod specjalnym nadzorem państwa, której system prawny wyznacza ramy działania w sposób znacznie bardziej szczegółowy niż innym podmiotom gospodarczym. Poddanie działalności bankowej szczególnej regulacji publicznoprawnej, uwzględniającej wyjątkową pozycję banków w systemie gospodarczym państwa, powoduje, że naruszenie przez instytucję zaufania

publicznego spoczywających na niej obowiązków należy ocenić znacznie bardziej restrykcyjnie niż w przypadku podmiotu niemającego tego statusu (wyrok SN z 21 października 2010 r., IV CSK 236/2010). Dodatkowo warto zaznaczyć, że w art. 48o prawa bankowego wprowadzono szereg obowiązków informacyjnych obciążających instytucję kredytową prowadzącą działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Instytucja ta winna informować - w sposób, w jaki są podawane informacje o świadczonych usługach - osoby korzystające oraz zainteresowane korzystaniem z jej usług o:

1) swojej sytuacji ekonomiczno-finansowej;

2) uczestnictwie w systemie gwarantowania i zasadach jego funkcjonowania;

obowiązana jest poinformować osobę korzystającą oraz zainteresowaną korzystaniem z jej usług o braku ochrony gwarancyjnej w określonych w tym przepisie przypadkach,; wszelkie informacje udostępniane osobom korzystającym oraz zainteresowanym korzystaniem z usług instytucji kredytowej, stosownie do przepisów ust. 1-2, powinny być podawane w sposób:

1) w jaki podawane są informacje o świadczonych usługach;

2) jednoznaczny i zrozumiały.

Jak z powyższego wynika przedmiotowy zakres informacji do udzielania, których zobowiązana jest instytucja kredytowa składa się z dwóch rodzajów informacji, dotyczy bowiem:

- sytuacji ekonomiczno-finansowej instytucji kredytowej,

- uczestnictwa instytucji kredytowej w systemie gwarantowania i zasadach jego funkcjonowania,

Instytucja kredytowa obowiązana jest również poinformować osobę korzystającą oraz zainteresowaną korzystaniem z jej usług o braku ochrony gwarancyjnej w przypadkach przewidzianych w tym przepisie.

Postanowienie art. 48o ust. 5 prawa bankowego zawiera w swojej treści nakaz, aby wszelkie informacje udostępniane osobom korzystającym oraz zainteresowanym korzystaniem z usług instytucji kredytowej były podawane w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Podawanie informacji w sposób jednoznaczny oznacza ich komunikowanie jasno i bez pozostawienia jakichkolwiek wątpliwości co do ich rozumienia i oceny przez odbiorcę informacji. Informacje podawane w sposób zrozumiały to informacje łatwo przyswajalne przez ich adresatów, którzy odczytują bez problemów sens i znaczenie tych informacji.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego pozwana ad. 1 obowiązkom tym nie podołała. Okoliczność, że prezes zarządu powódki potwierdził własnoręcznym podpisem, że przed podpisaniem oświadczenia o poddaniu się egzekucji został poinformowany o skutkach złożenia takiego oświadczenia nie oznacza, że uwzględniając kontekst sytuacyjny oraz niedostateczną znajomość języka polskiego, iż oświadczenie to wyraża stan jego wiedzy. Przedmiotem oświadczeń złożonych w dniu 24 września 2013 r. było poddanie się egzekucji, udzielenie poręczenia oraz ustanowienie hipoteki. Nie można wyłącznie od powódki wymagać by ta w odpowiedni sposób zadbała o własne interesy, m.in. zapoznając się z treścią oświadczeń bądź konsultując ich treść z innymi osobami i dopiero potem podjąć decyzję co do złożenia podpisu i jednocześnie zwalniać się pozwany bank od jakichkolwiek obowiązków informacyjnych. Nadto nie można przyjmować, że pracownicy banku nie mogli z łatwością zauważyć, że powódka jest w błędzie co do rzeczywistego znaczenia składanych oświadczeń.

Nie tylko powódka, jako osoba prawna, jest obowiązana do dochowania należytej staranności. Obowiązek ten obciążał obie strony.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanej sprawie zachodziły podstawy do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pozwanej ad. 1. bowiem pracownicy banku mogli z łatwością błęd powódki

zauważyć (art. 84 § 1 i 2 k.c.). Powódka nie dostrzegła różnicy w możliwości dysponowania środkami między kredytem obrotowym, a kredytem inwestycyjnym. Nie udzielono powódce stosownych informacji. Nie upewniono się, czy S. A. rozumie treść podpisywanych dokumentów mimo, że słaba znajomość języka polskiego była jednoznacznie zauważalna. Zadawane przez prezesa powódki pracownikom banku pytania o możliwości zbycia nieruchomości obciążonej hipoteką powinny były nasunąć uzasadnione wątpliwości doświadczonym profesjonalistom zatrudnionym w obsłudze kredytów, że działał on pod wpływem błędu. Termin do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia złożonego pod wpływem błędu określony w art. 88 § 2 k.c. został zachowany. Oznacza to, że powództwo w stosunku do pozwanej ad. 1 zasługiwało na uwzględnienie w całości.

W przypadku pozwanej ad. 2 zachodziły przesłanki do wydania wyroku zaocznego. (...) nie wniosła odpowiedzi na pozew, ani w żaden inny sposób nie zajęła stanowiska co do żądań pozwu, nie wniosła też o rozpoznanie sprawy pod jej nieobecność. W sprawie zapadł wyrok zaoczny przeciwko tej pozwanej. Wyrokiem tym oddalono powództwo. W ocenie Sądu Apelacyjnego rozstrzygnięcie to nie jest prawidłowe. Uzasadniając żądania pozwu powódka wskazała, że S. A. składając w dniu 24 września 2013 r. oświadczenia woli pozostawał w błędzie co do skutków czynności prawnej oraz co do ich faktycznej treści wywołanych podstępnie przez J. R. działającego wspólnie z synem M. R., ówczesnym prezesem zarządu (...). Podano, że celem działania powódki była sprzedaż nieruchomości, która w rezultacie podstępu została obciążona hipoteką na rzecz (...) S.A. Z twierdzeń pozwu wynikało, że powódka miała zawrzeć z J. R. umowę przedwstępną sprzedaży nieruchomości, przy czym umowa dotyczyła sprzedaży udziałów (...), co spotkało się ze sprzeciwem jej przedstawiciela. Następnie J. R. oświadczył powódce, iż po zawarciu umowy kredytu, powódka otrzyma pierwszą część należności za działkę, zaś resztę w późniejszym terminie. W dniu 24 września 2013 r. prezes zarządu powódki udał się do (...) z M. R. będąc przeświadczonym, iż transakcja dotyczy zakupu działki. Podniesiono, że atmosfera panująca w banku uniemożliwiła S. A. zapoznanie się z podpisanymi dokumentami, zwłaszcza, że nie włada on językiem polskim w stopniu umożliwiającym zrozumienie sformułowań użytych w podpisanych dokumentach. Następnie S. A. został poinformowany przez swoich znajomych o rzeczywistej treści podpisanych dokumentów, przy czym J. R. w dalszym ciągu zapewniał go o chęci nabycia działki. 23 października 2013 r. S. A. zawarł z J. R. umowę sprzedaży udziałów (...) ustalając ich cenę na kwotę 150.000 zł. S. A. był przekonany, iż treścią umowy jest sprzedaż nieruchomości. Po podpisaniu umowy S. A. stracił wszelki kontakt z J. R.. Powódka skutecznie złożyła pozwanej od.2 oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych czynności zawartej pod wpływem podstępu - nadając pismo zawierające to oświadczenie w urzędzie pocztowym w dniu 19 września 2014 r. na adres spółki ujawniony w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Sąd Apelacyjny zważa, że przyjęcie przez sąd, przy wydaniu wyroku zaocznego, za prawdziwe twierdzeń powódki o okolicznościach faktycznych jest dopuszczalne, jeżeli twierdzenia te zostały przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

Utrwalony w judykaturze i niekwestionowany w nauce jest pogląd, że przyjęcie za prawdziwe twierdzeń powoda dotyczy wyłącznie okoliczności faktycznych i nie zwalnia sądu orzekającego od obowiązku rozważenia, czy oświadczenia te uzasadniają należycie i w całości żądania pozwu i czy uwzględnienie tych żądań nie narusza obowiązujących przepisów. Sąd nie może przyjąć za prawdziwe twierdzeń powoda, jeżeli budzą one wątpliwości. Punktem odniesienia dla owych "wątpliwości", które budzą przytoczone przez powoda okoliczności, w istocie rzeczy jest prawda

Ocena zgodności z prawdą twierdzeń powoda następuje na podstawie materiału procesowego znajdującego się w aktach sprawy, szczególnie na tle innych twierdzeń powoda (niesprzeczność twierdzeń).

Jeżeli zachodzą okoliczności wskazane w art. 339 § 2 k.p.c., uniemożliwiające przyjęcie przez sąd za prawdziwe twierdzeń powoda o okolicznościach sprawy, sąd przed rozstrzygnięciem sprawy musi przeprowadzić postępowanie dowodowe celem wyjaśnienia zaistniałych wątpliwości co do faktów bądź ustalenia, czy powód nie zmierza do obejścia prawa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego nie podważyły twierdzeń powódki o wprowadzeniu jej w błąd przez pozwaną ad. 2. Jak już wyżej wskazano, odmiennie niż to przyjął Sąd Okręgowy, nie sposób oddzielić sfery motywacyjnej od treści złożonych przez powódkę oświadczeń. Celem działań powódki była sprzedaż nieruchomości za pieniądze, które pozwana ad. 2 miała uzyskać z kredytu udzielonego przez pozwaną ad.1. Przedstawiona wcześniej wykładnia art. 84 k.c. w konsekwencji musiała doprowadzić do wniosku, że S. A. działając jako prezes zarządu (...) skutecznie uchylił się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w dniu 24 września 2013 r., którego treścią było udostępnienie nieruchomości oznaczonej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) V Wydział Ksiąg Wieczystych, stanowiącej własność (...) Zakładowi (...) sp. z o.o. w K. pod zastaw hipoteczny w celu zabezpieczenia kredytu udzielonego na podstawie umowy nr (...). Oświadczenie woli zostało złożone na skutek błędu zarówno co do treści oświadczenia jak i skutku jego złożenia, a błąd został wywołany przez ówczesnego prezesa zarządu (...) M. R. działającego wspólnie z J. R.. Okoliczności poprzedzające złożenie przez powódkę oświadczenia o ustanowieniu hipoteki (negocjacje co do sprzedaży działki, omówienie projektu umowy przedwstępnej sprzedaży nieruchomości, sprzedaż udziałów (...)), brak poinformowania powódki o treści i znaczeniu oświadczenia o ustanowieniu hipoteki oraz niezrozumiała informacja o rodzaju kredytu uzyskanego przez (...) w kontekście możliwości przeznaczenia środków z tego kredytu na cele inwestycyjne, a nadto słaba znajomość języka polskiego prezesa powodowej spółki uzasadniają wniosek, że przywołane w pozwie fakty są prawdziwe, a powódka nie zmierza do obejścia prawa. Na taką ocenę pozwalają także zasady doświadczenia życiowego. Z tego względu, wobec przyjęcia za prawdziwe twierdzeń powódki o okolicznościach faktycznych zawartych w pozwie, powództwo także w stosunku do pozwanej ad. 2 należało uwzględnić w całości.

Jak wynika z ustaleń faktycznych umowa kredytu została wypowiedziana ze względu na niedotrzymanie jej warunków przez kredytobiorcę. Do czasu zamknięcia rozprawy przed Sądem Apelacyjnym nieruchomość nieruchomości gruntowa o powierzchni 0,69 ha położona w D. stanowiąca własność powódki na której ustanowiono hipotekę, celem zabezpieczenia spłaty kredytu zaciągniętego przez (...) została sprzedana w drodze licytacji komorniczej. W tej sytuacji usunięcie skutków nieważnych oświadczeń woli może nastąpić jedynie w trybie przepisów o nienależnym świadczeniu (art. 410 k.c.).

Mając to wszystko na uwadze apelacja powoda musiała odnieść skutek bowiem zaskarżony wyrok nie mógł się ostać. Na skutek dokonanej zmiany zaskarżonego wyroku uwzględniono powództwo w całości obciążając pozwanych kosztami postępowania stosownie do dyspozycji art. 98 k.p.c. Rozstrzygnięcie to podjęto zgodnie z treścią art. 386 § 1 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c., stosownie do zasady finansowej odpowiedzialności stron za wynik procesu. Opłata sądowa od apelacji, od uiszczenia której powódka była zwolniona wynosiła 33 750 zł.

Wysokość stawki opłaty za czynności profesjonalnego pełnomocnika określono na podstawie § 2 pkt. 7 w związku z § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r. poz. 1800) - w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji w rozpoznawanej sprawie.

SSA Olga Gornowicz-Owczarek SSA Irena Piotrowska SSA Jadwiga Galas